

NE DUGD HOMOKBA FEJED!

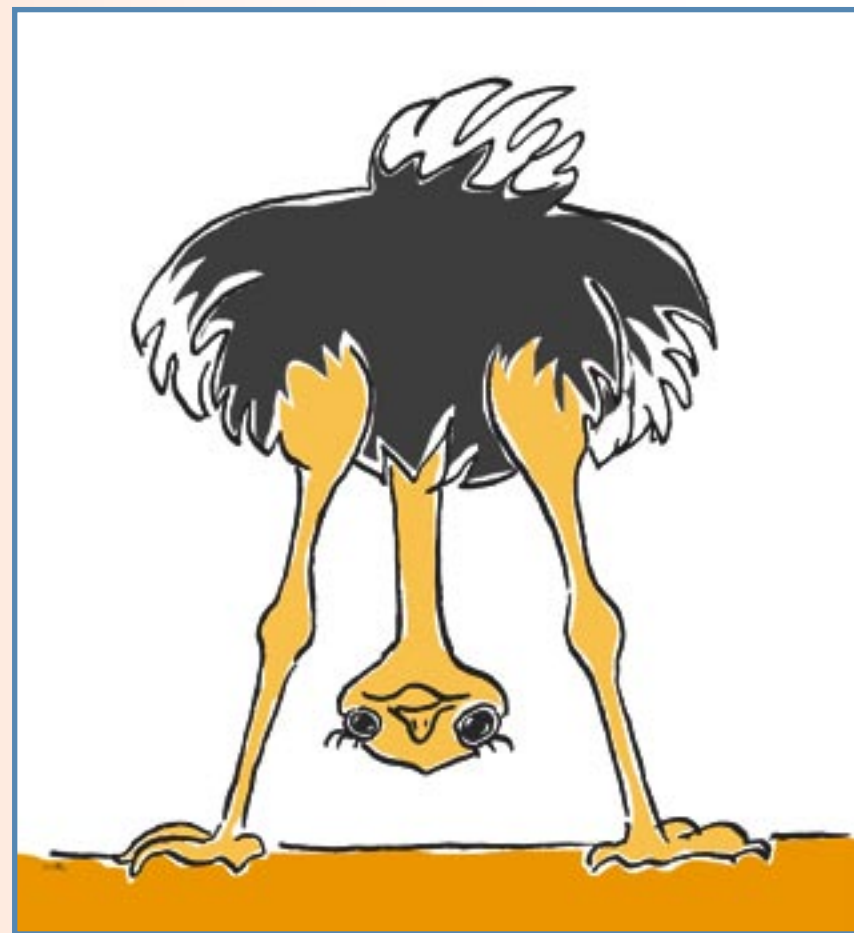
SZKA_207_14

AZ AFRIKAI
SZÁHEL-ÖVEZET NOMÁD
KÖZÖSSÉGEINEK
ÉLETMÓDJA

Készítette: Erdei Erika,
Kabdebó Ferenc, Úr Anita

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

7. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I/a A sivataggal kapcsolatos ismeretek felidézése					
A	A diákok a tanár irányításával felidéznek a sivatag élővilágáról korábban tanult ismereteiket. 5 perc	Ismeretek felidézése Rendszerezés Önkifejezés	Frontális osztálymunka – beszélgetőkör		
B	A tanulók személyes, vagy film-, illetve olvasmányélményeikről mesélnek, amelyek a sivataghoz kapcsolódnak. 5 perc	Önkifejezés	Frontális osztálymunka – beszélgetőkör		
I/b Számok a homokban – grafikon homokból					
A	A tanulók 4-5 fős csoportokat alkotnak, és sors- húzással eldöntik, hogy melyik adatot fogják megjeleníteni homok-oszlopdiagramon. 15 perc	Rendszerezés Kreativitás Együttműködés	Kooperatív tanulás – alkotó munka	Csoportonként: 1 kg homok, színes porfesték, keverőzacskó, átlátszó műanyag henger Jegyzetpapír Írószerszámok	P1 (Adatkártyák) P2 (Homok- grafikon-készítés – leírás)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
B	A tanulók 4-5 fős csoportokat alkotnak, és sors-húzással eldöntik, hogy melyik adatot fogják megjeleníteni valamilyen általuk választott diagramon (például kör, oszlop stb.). 15 perc	Rendszerezés Kreativitás Együttműködés	Kooperatív tanulás – alkotó munka	Csomagolópapír Vastag színes filctollak	P1 (Adatkártyák)
I/c					
A,B	Az elkészült diagramokat minden csapat közszemlére teszi. A csapatok megtekintik egymás munkáit. 10 perc	Figyelem Információkezelés	Kooperatív tanulás – tárlatlátogatás	Elkészült diagramok	
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II/a Az elsivatagosodás okai					
A,B	A tanulók egy játék segítségével megismerkednek az elsivatagosodás 6 legfőbb okával. 15 perc	Figyelem Együttműködés	Kooperatív tanulás – kettős kör		P3 (Az elsivatagosodás okai)
II/b Az elsivatagosodás okainak rendszerezése, teendők megfogalmazása					
A,B	A tanulók a tanár irányításával rendszerezik az előző feladatban megismert okokat. 15 perc	Rendszerezés Figyelem Véleményalkotás	Frontális osztálymunka – beszélgetőkör, tanári magyarázat		P4 (Az elsivatagosodás okainak rendszerezése Csomagolópapír Vastag színes filctollak Ragasztógyurma)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/c A Száhel-övezet földrajzi elhelyezkedése, főbb problémái					
A,B	A tanulók tanári irányítással a Száhel-övezet problémáiról beszélgetnek. 15 perc	Empátia Figyelem Véleményalkotás	Frontális osztálymunka – beszélgetőkör, tanári magyarázat	Földrajzi térképatlasz	Afrika falitérkép P5 (Száhel- övezet)
II/d Egy sivatagi nomád törzs – a beduinok élete					
A,B	A tanulók 4 fős csoportokat alkotnak, és egy, a beduinokról szóló szöveg feldolgozásával ismerkednek a sivataglakó nomádok életével. 15 perc	Együttműködés Empátia	Kooperatív tanulás – mozaik	D1 (A beduinok) 4 részre osztott szöveg	
III. AZ ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS					
III/a Alkotás sivatagi témában					
A	A tanulók a korábban használt homokból homokképeket készítenek bármilyen sivatagi témában. 20 perc	Önkifejezés Kreativitás	Egyéni alkotó munka	Papír Folyékony ragasztó Homok	P6 (Homokkép)
B	A 4 fős csoportok a beduinokról olvasott szöveg alapján beduin életképet ábrázoló rajzot készítenek közösen. Az egyes tanulók a rajz bizonyos témáit készítik el: a jobban rajzolók az emberi alakokat és az állatokat, a kevésbé jó rajzolók a sátrakat és a sivatagi háttérrel rajzolják meg. 20 perc	Önkifejezés Kreativitás Együttműködés	Kooperatív tanulás – alkotó munka	Csomagolópapír Zsírkréta	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
III/b Kiállítás					
A,B	Az elkészült munkákból a tanulók a tanár segítségével kiállítást rendeznek. 15 perc	Figyelem Empátia	Kooperatív tanulás – tárlatlátogatás	Elkészült munkák	Üres falfelület Ragasztógyurma
III/c Összefoglalás					
A,B	A tanulók a tanár irányításával megbeszélnek a foglalkozás tapasztalatait. Megtudták-e valami újat a sivatagokról, és milyen érzéseket váltott ki belőlük a téma? 10 perc	Figyelem Empátia Önkifejezés Véleményalkotás	Frontális osztálymunka – beszélgetőkör		

TANÁRI SEGÉDLETEK

P1 – Adatok a Szaharáról

A Szahara kb. 60 ezer km-rel lesz nagyobb évente.
Ez Magyarország területének kétharmada.

Minden évben hatmillió hektár termékeny terület
válk sivataggá a Földön.
Ez a Góbi-sivatag területének ötszöröse.

Bolygónk szárazföldjének egyharmadát
borítják sivatagok.

A Szahara homokja alatt nagyon mélyen fosszilis
talajvíz, egyfajta földalatti tenger található, ami utoljára
a jégkorszak alatt töltődött fel. Ennek területe kétszer
akkora, mint Magyarország.

A Szahara legnépesebb nomád népcsoportjának,
a berbereknek a lélekszáma megegyezik
Magyarország lakóinak számával.

Az emberiség egyhetede éhezik. Legnagyobb részük
a Száhel-övezet országaiban él.

Fekete-Afrika összlakossága 210 millió.
A földrészen a lakosság 39%-a éhezik.

P2 – Homokgrafikon-készítés

Adatok és százalékok látható formában való megjelenítése. Minden csoport egy-egy adatot homok grafikon formájában jelenít meg.

Például a Szavanna kb. 60 ezer km-t terjeszkedik évente. Ez Magyarország területének kétharmada. A tanulók átlátszó műanyag palackba egyharmad rész színtelen és kétharmad rész színezett homokot töltenek. Az aláírás így hangzik: „A palackban Magyarország területének megfelelő mennyiségű homok van. A színezett homok azt mutatja, hogy mekkora területtel lesz nagyobb minden évben a Szahara.”

Kellékek csoportonként:

- 1 kg homok;
- színes porfesték a homok egy részének megszínezésére. (hobbiboltban kapható);
- keverő zacskó. A homokot ebben lehet megszínezni. Beleöntjük a kívánt mennyiséget, a zacskó száját jó erősen összeszorítjuk és összerázzuk;
- 1 db üvegváza vagy műanyag palack. Bármilyen 1 és 1,5 literes műanyag palack is megteszi, csak arra ügyeljünk, hogy egyforma méretű és formájú legyen. A címkéket jó előre áztassuk le róluk.

P3 – Az elsivatagosodás okainak feldolgozása a kettős kör módszerével

Annyi cédulát állítunk elő, ahány tanuló van az osztályban, mind-egyikre felírjuk az elsivatagosodás 6 okának egyikét.

Ezek a következők:

1. szél
2. csapadékhiány
3. túlzott öntözés
4. helytelen földművelési módszerek
5. túlzott legeltetés
6. erdőirtás

A tanulók húznak egy cédulát, és megjegyzik a ráírt okot. Az osztály 2 koncentrikus körben áll fel – ha nincs elég hely az osztályban, toljuk el a padokat. A tanulók egymással ellentétes irányba kezdenek sétálni, majd a tanár jeladására megállnak egymás mellett és mindenki elmondja a párjának a **saját** okát. Megjegyzik egymáséit. Nem baj, ha ugyanazt többször hallják, az információ jobban bevésődik. Akkor van vége a gyakorlatnak, ha a gyerekek mindegyike hallotta mind a 6 okot.

P4 – Az elsivatagosodás okainak rendszerezése (segédlet a táblai vázlatához)

A tanár egymás alá felírja a táblára (vagy a csomagolópapírra) a hat ok mindegyikét. A tanulókkal együtt rendszerezi annak alapján, hogy az adott ok független-e az emberi tevékenységtől, vagy emberi tevékenységből származik.

Az emberi tevékenységből származó mindegyik oknál a tanulók közösen megbeszélnek, hogy

- miért alakult ki szóban forgó ok,
- miben áll a probléma jellege
- és mit lehetne tenni a megszüntetéséért.

Az emberi tevékenységtől független tényezők:

1. a szél
2. a csapadékhiány

Az emberi tevékenység által okozott tényezők:

1. a túlzott öntözés
Miért probléma?
A vízkészletek kimerüléséhez, a talaj elszikesedéséhez vezet.
Teendő: ésszerű vízgazdálkodás
2. helytelen földművelési módszerek
Miért probléma?
A népesség számának növekedése arra készteti a földművelőket, hogy elhagyják az ugaroltatást, mert így több terményt tudnak előállítani. Ez a talajok gyors kimerüléséhez vezet, azok termelésre alkalmatlanná válnak, elsivatagosodnak.
Teendő: környezettudatos földművelési módszerek.
3. a túlzott legeltetés
Miért probléma?
A lakosság létszámának növekedése az állatállomány növekedésével jár, így gyorsan kimerülnek a legelők és a területek elsivatagosodnak.
Teendő: ésszerűbb, a legelőket gyakran váltó legeltetés.
4. az erdőirtás
Miért probléma?
Ez adja a tűzifát, így az egyetlen energiaforrás. Következménye: nincs ami gátat szabjon a szél munkájának, terjeszkedik a sivatag.
Teendő: alternatív energiaforrások használata. Ezen az éghajlaton például kézenfekvő lenne a Nap energiájának hasznosítása.

P5 – Száhel-övezet

A tanulók meghatározzák a földrajz atlaszban a Száhel-övezet elhelyezkedését.

Afrika-térkép: az övezet az északi szélesség 18. és 12. foka között helyezkedik el.

A szó jelentése: 'partvidéken fekvő'.

Szemponatok a beszélgetéshez:

A Száhel-övezet főbb problémái az elsivatagosodáson kívül: az éhezés, a szegénység, a polgárháborúk, az elégtelen egészségügyi ellátás és az analfabétizmus.

P6 – A homokkép készítésének leírása

A tanulók egy papírlapra ceruzával megrajzolják a képet, kitöltik folyékony ragasztóval, majd behintik természetes vagy színes homokkal – így jön létre a homokkép. Tanulóként kb. két marék homokra van szükség. Lehetséges témák: kaktusz, teve, karaván, burnuszos beduin stb.